

Radikaalia hoivaa

Hapuilua kohti toisenlaista tietämistä ja tekemistä

Radikaalia hoivaa -kollektiivi on syntynyt tarpeesta puhua hoivasta, hoivaten. Kollektiivi perustettiin syksyllä 2019, ja meitä sen jäseniä yhdistää kokemus, että hoivan näkökulma puuttuu lähes kaikesta poliittisesta keskustelusta sekä yhteiskunnan muuttamiseen tähtäävästä toiminnasta.

Mukaan on tullut ihmisiä, joille hoiva on tavalla tai toisella tuntunut tärkeältä. Kollektiivissa olemme lähteneet hapuilemaan kohti yhteistä ymmärrystä, jossa hoiva asettuu maailmaa muuttavan toiminnan ja teorian keskiöön.

Alusta asti se, *miten* tehdään, on ollut meille vähintään yhtä tärkeää kuin se, mitä tehdään. Asian hahmottaminen on vienyt aikaa ja vie sitä yhä.

Monella meistä on kokemuksia siitä, kuinka aktivismissa tarkoitus pyhittää keinot. Ihmisten tunteille ja heidän arkensa todellisuudelle ei ole sijaa, koska se, mitä toiminnalla tavoitellaan on niin suurta, tärkeää ja kiireellistä verrattuna omiin piskuisiin elämiimme.

Radikaalissa hoivassa olemme halunneet kääntää tämän järjestyksen ylösalaisin. Käytännössä tämä tarkoittaa oman hyvinvointimme asettamista toiminnan edelle. Meille on ollut tärkeää pystyä samaan aikaan kannattelemaan tietoisuutta kaikesta siitä, mikä on pielessä, ja silti jaksaa tehdä jonkinlaista aktivismia.

Olemme halunneet haastaa käsityksen siitä, että poliittisia ja merkityksellisiä ovat vain asiat, jotka tapahtuvat niin sanotussa julkisessa piirissä. Tapaamisillamme ja toiminnallamme on itseisarvo. Ne eivät ole välineitä saavuttaa jotakin niille ulkoista tai päästä tulevaisuudessa tavoitteisiin. Puhumisen lisäksi olemme kirjoittaneet muistiinpanoja, podcast-käsitkirjoituksia sekä manifestia – ja nyt tätä tekstiä.

Hoivasta ja omasta jaksamisestamme huolehtiminen on kuitenkin johtanut siihen, ettemme juurikaan viesti toiminnastamme ulospäin emmekä muutenkaan pyri sopeutumaan ulkopuolisten tahojen toimintatapoihin. Kyse ei ole siitä, ettemmekö näkisi ympäröivään yhteiskuntaan kurottautumista tärkeänä. Mutta se ei ole meille ensisijaista, eikä itsemme uuvuttamisen arvoista.

Kollektiivin toiminnassa on nähtävissä samankaltaisuutta feminististen tiedostamisryhmien toiminnan kanssa, joskaan tämä ei ollut alun perin tietoinen valinta. Kokoontumisissamme on myös vertaistuen elementtejä, vaikka sekään ei ole ollut ryhmän ensisijainen tavoite.

Poikkeamme tavanomaisista vertaistukiryhmistä siinä, että keskusteluissamme on yksilön kokemukset ylittävä, poliittinen ulottuvuus. Kokemuksen kautta pääsemme kiinni hoivan todellisuuteen, jossa yksilöllinen ja poliittinen risteävät.

Emme odota toiminnaltamme tuloksia siinä mielessä kuin ne yleensä ymmärretään, mutta emme toki pane pahaksemme, jos sellaisia syntyy esimerkiksi lehtiartikkelin muodossa.

Hoiva kapitalismissa

Hoivan todellisuus on piste, jossa oma ruumiillisuus ja talousjärjestelmän sanelemat elämisen ehdot leikkaavat. Vaikka hoiva yleensä mielletään kuuluvaksi yksityisen piiriin, on poliittisesti äärimmäisen tärkeää, että ihmisillä on tila, jossa voi puhua hoivasta.

Kollektiivimme toiminta onkin ollut pääasiassa keskustelua, ja sen tuloksena on syntynyt yhteisesti tuotettua tietoa.

Olemme puhuneet siitä, kuinka hoiva ja hoivajat on yhteiskunnassamme sysätty marginaaliin. Hoivan eristäminen ydinperheisiin ja laitoksiin

tekee siitä näkymätöntä. Se altistaa laitosväkival-
lalle ja muuten vääristyneille hoivasuhteille.

Hoiva kytkeytyy läheisesti myös ekologisen
kestävyyden kysymyksiin. Hoivan näkökulma kui-
tenkin loistaa poissaolollaan esimerkiksi ilmaston-
muutosta koskevassa keskustelussa. Ympäristön
saastuminen ja luonnon olosuhteiden epävakau-
tuminen lisäävät entisestään hoivan ja uusinta-
van työn tarvetta.

Nyky-yhteiskunnassa hoiva kasaantuu tietty-
jen ihmisten tehtäväksi. Hoivaajien asema sekä
palkatussa että palkattomassa työssä on usein
alisteinen. Mahdollisuudet saada riittävää hoivaa
kytkeytyvät vahvasti etuoikeuksiin.

On tärkeää uskaltaa puhua siitä, kuinka kapita-
listisessa järjestelmässä osa ihmisistä jätetään
systemaattisesti kärsimään ja kuolemaan. Korona-
kriisi teki valtavirralla näkyvämmäksi sen, min-
kä moni marginaalissa oleva on jo tiennyt: hoivaa
ei todellakaan riitä kaikille.

Terveydenhuollon aliresursointi ja hoidon prio-
risointi oletetun työkyvyn perusteella on hidasta
tappamista, joka on hyväksytty osaksi yhteiskun-
nan normaalia järjestystä. Ilman riittävää hoitoa ja
hoivaa eläville ihmisille pelkkä päivittäinen selvy-
tyminen on radikaali, poliittinen teko. Vastarinnan
ensimmäinen edellytys on, että sorretut ylipää-
tään ovat elossa. On kapinaa ylläpitää elämäänsä
ympäristössä, joka ei halua pitää yllä elämää.

Poliitikkojen puheet pandemian aikana synty-
neestä hoivavelasta ovat julmia ja irrallaan hoi-
van todellisuudesta. Hoiva ei ole abstraktia vaan
lihallista ja välitöntä. Hoivavelkaa ei voi maksaa,
koska hoivatta jääneet ja hoivataakan alle uupuneet
ovat jo maksaneet sen omasta elinvoimastaan.

Hoivan toimintaperiaatteet ovat kapitalismin
logiikalle vastakkaiset. Kapitalismi perustuu voi-
tontavoittelulle, ja kaikki olemassa oleva on kapita-
listisen järjestelmän näkökulmasta väline voiton-
tavoitteluun. Sen sijaan hoiva on kaiken elollisen
olemassaolon ja elämän jatkumisen edellytys.

Myös kapitalismi on järjestelmänä riippu-
vainen hoivasta ja elämän uusintamisesta. Mutta koska
kapitalismissa tuotanto järjestetään mahdollisimman suuri voitto mielessä,
jää hoiva väistämättä syrjään. Hoivan keskiöön
asettavassa yhteiskunnassa tuotanto olisi jär-

jestetty elämän ja elollisen uusiutumisen, ei
arvonlisäyksen, ehdoilla.

Hoiva on puhtaan veden, ruoan ja ilman kal-
tainen elämisen perusedellytys, mutta yhteiskun-
nan resursseja jaettaessa siihen suhtaudutaan
kuin ylimääräiseen luksukseen, joka voidaan mil-
loin tahansa ottaa pois ilman vakavia seurauksia.

Kulttuurisesti tämä ilmenee puheena hoivasta
ikäväenä kulueraänä sekä hoivatarpeiden ja -vastui-
den häpeämisenä ja piilottamisena. Valitettavasti
tämä ajattelutapa on niin voimakas ja sisäistet-
ty, että ihmiset alkavat helposti toistaa sitä myös
omaehtoisessa, palkkatyöjärjestelmän ulkopuoli-
sessa toiminnassaan.

Aktivismissa kapitalismin logiikan sisästyne-
isyys näkyy tarvitsevuuden ja hoivan sivuuttami-
sena. Tämä muodostaa monille esteen osallistua
poliittiseen toimintaan. Joskus tuntuu siltä kuin
hoivatarpeet tai vastuu toisten hoivaamisesta oli-
sivat valtava, näkymätön muuri yksilöiden ja poliittisen
aktiivisuuden välillä. Silti hoivan ulottu-
vuuden sivuuttamisen seurauksiin kiinnitetään
hyvin vähän huomiota.

Mitä mahdollisuuksia poliittiseen osallistumi-
seen on, jos ei pysty itse lähtemään kotoa tai jät-
tämään sinne hoivaa tarvitsevia läheisiään? Jos
kokoukset alkavat oman terveyden kannalta liian
myöhään tai kestävät liian kauan? Jos voimavarat
eivät riitä viikoittaisiin tapaamisiin eikä keskitty-
miskyky pöytäkirjan kirjoittamiseen puheensori-
nan keskellä?

Mitä jos haluaisi osaksi yhteisöä, mutta ei kos-
kaan tutustu kehenkään, koska vapaamuotoinen
seurustelu alkaa vasta ”oikean” kokouksen jälkeen,
jolloin on jo lähdeittävä?

Monet kaikille avoimiksi tarkoitettut tapah-
tumut ja tilaisuudet ovat täynnä julkilausumat-
tomia esteitä osallisuudelle. Miten käy yhteis-
kunnallisen keskustelun ja maailman muut-
tamiseen tähtäävän toiminnan, jos suurin osa
meistä jää sen ulkopuolelle?

Kirjoittaminen osana Radikaalia hoivaa

Hiukan kauhunsekaisin tuntein mutta silti varovai-
sen innostuneina päätimme etsiskellä tapaa kirjoit-

taa meistä ja toiminnastamme tämän lehden edellyttämään aikarajaan mennessä.

Olimme jo aiemmin käyneet keskusteluja siitä, kuinka deadlinet ovat väistämättä abeleistisia, osa toimintakykyisyyden normia ylläpitäviä rakenteita. Deadlineja noudattavat ne, jotka pystyvät. Joten kaikki aikarajat ovat lopulta luonteeltaan esteellisiä.

Kirjoittaminen lehtiin ja kirjoihin on yhteiskunnassamme vakiintunut ja arvostettu osallistumisen tapa. Voisiko sitä tehdä niin matalalla kynnyksellä ja niin vähin voimin, että se olisi saatettava useammalle?

Aloimme etsiä kirjoittamisen tapaa, joka ei olisi kuluttava eikä uossulkeva vaan tuntuisi pelkästään hyvältä. Sellaista, joka ei väsytä eikä stressaa, ei pakota nipistämään yönistä tai ajasta läheisten kanssa. Joka ei tuota kiirettä eikä ahdistusta, ei saa syyttämään itseä ja toisia aikaansaamattomuudesta.

Kurkottelimme kohti yhteistä kirjoitusprojektiä, joka olisi voimaannuttava ja hoitava, vaikka sillä oli myös ulospäin suuntautuva tavoite.

Tällaisesta kirjoittamisesta, varsinkaan julkaisemiseen johtavasta, ei kenelläkään meistä ollut kokemusta. Se ei vain jotenkin tuntunut sopivan yhteen sen kanssa, että kirjoitetaan ”vakavaa artikkelia vakavaan lehteen”.

Aloimme muodostaa tekstiä vapaamuotoisena kirjeenvaihtona. Se rullasi omalla painollaan kuukausia. Vaikka itsellä ei olisi ollut mitään erityistä mielessä, toisten lähettämät katkelmat inspiroivat, ja kirjeenvaihto jatkui kuin itsestään.

Kirjeenvaihto auttoi meitä näkemään, kuinka merkityksellistä kirjoittaminen ja ajatusten jakaminen voi olla. Sen kautta pystyimme tunnistamaan tarpeitamme ja kaipuitamme. Ja juuri jaetut tarpeet, kipukohdat ja unelmat ovat poliittisen mielikuvituksen lähde.

Tarve ilmaista itseään ja tulla kuulluksi on ilmeinen, mutta harva meistä pystyy siihen yksin. Aina ei edes yhdessä. Matka yhteisistä keskusteluista valmiiksi jäsennellyksi tekstiksi on pitkä.

Hapuilimme tuntemattomalla maaperällä, mutta emme tehneet sitä yksin. Omassa päässä irrallaan pyöriville ajatuksille saattoi löytyä muoto kollektiivin keskusteluista kirjatusta muistiinpanoista.

Meillä ei siis ollut kiinnostusta olla pystyviä vaan tehdä sen verran, mikä tulee itseä uhraamatta. Onko mahdollista saattaa teksti julkaisu-muotoon samalla luontevuudella ja helppoudella, kuin millä kirjeenvaihtomme on edennyt tai millä Radikaalia hoivaa -kollektiivi on tähän asti käynyt keskustelujaan?

Muutos on hitautta

Hoivaan liittyy yhteisöllisen trauman ulottuvuus. Jokaisella on kokemuksia hoivasta, mutta myös hoivatta jäämisestä, tilanteista, joissa omiin tarpeisiin ei ole vastattu.

Yhteisöllisesti tämä näkyy vaikeana suhteena omiin sekä muiden tarpeisiin ja haavoittuvuuden ja heikkouden peittelemisenä. Valtavirtakeskustelussa tällaiset ilmiöt mielletään yksilöpsykologisesti, mutta me uskomme, että ne ovat enemmänkin seurausta siitä, kuinka marginalisoituja ja vähäisesti jaettuja hoivan kysymykset ovat.

Kollektiivissa käydyt keskustelut ovat antaneet meille voimaa puhua hoivasta myös kollektiivin ulkopuolella sekä tehdä hoivaa arvostavia ratkaisuja omassa elämässä.

Kollektiivin keskustelu on ollut hidasta, koska jaettu kokemus hoivan niukuudesta tekee aiheesta kipeän. Meidän oli löydettävä tapa puhua avoimesti mutta samalla välttämättä sitä, että keskustelut itsessään lisäisivät kuormitusta. Se on vaatinut paljon aikaa, pysähtymistä ja tilaa.

Hitaus on ollut välttämätöntä myös siksi, ettei kollektiivin toiminta alkaisi toistaa suorittamisen ja välineellistämisen kaavaa, jolla lähes kaikki asiat yhteiskunnassamme tehdään.

Tapaamisiimme on kuitenkin ollut aina helppo tulla. Se kertonee siitä, että kanssakäymisemme on pysynyt riittävän kevyenä aiheiden rankkuudesta huolimatta. Tai ehkä kyse ei olekaan keveydestä, vaan siitä, että kun pystymme olemaan elämässä kiinni, jakamaan jotain todellista ja koettua, se itsessään antaa voimaa.

Olemme onnistuneet luomaan toimintakulttuurin, jossa tapaamisiin saa tulla väsyneenä ja rikkiäisenä, eikä osallistuminen tarkoita vaatimusta suorittaa. Tapaamisten jälkeen olo on useimmiten virkistynyt.

Koska sairaus, hoiva ja jaksamisen vaihtelevuus kuuluvat kokonaiseen ihmisytyteen, meille on ollut tärkeää, että tapaamisista saa olla pois ilman, että se tulkitaan sitoutumattomuudeksi tai kiinnostuksen lopahtamiseksi. Vaatimus samankaltaisesta suoritusasosta ja -rytmistä kuin työelämässä on ollut monelle meistä este poliittiseen toimintaan osallistumiselle.

Tapaamisemme ovat olleet etänä ja tulevat jatkumaan sellaisina riippumatta pandemioista tai muista maailman liikkeistä. Olemme todenneet, että meille se on helppoa.

Etätapaamiseen voi osallistua sängyn pohjalta, sen aikana voi lämmittää itselleen iltaruuan työpäivän jälkeen. Lastenhoito on helpompi järjestää pelkän tapaamisen ajaksi, kun matka-ajat puuttuvat.

Moni sanoo, ettei olisi ilman etätapaamisia koskaan pystynyt olemaan niin aktiivinen kollektiivissa. Puhumalla hoivasta ja hoivaten on syntynyt yhteisö, jossa tulee ymmärretyksi ja kohdatuksi kokonaisena ihmisenä, ei merkityksellisenä ainoastaan suhteessa siihen, mitä itsellään on kollektiiville antaa.

Ja sitä on olla yhteisö. Yhteenliittymä riippumatta tuottavuudesta. Keskinäinen hoiva toimii sen koossapitävänä liimana.

Muutosta tapahtuu vasta sitten, kun tekeminen, oleminen ja ajattelu ovat linjassa. Koska ajattelu ja tekeminen sekä elämisen välittömät ehdot ovat niin kytköksissä toisiinsa, nykyisen kaltaisesa yhteiskunnassa voi olla vaikeaa edes ajatella kovin toisenlaista maailmaa. Kollektiivissa olemme halunneet luoda tilan, jossa kuvitella.

Emme pyri täydelliseen toimintaan, vaan teemme parhaamme tämänhetkisen tietämyksemme valossa ja näillä resursseilla. Toiminnan myötä ymmärryksemme laajenee ja samalla näkyviin tulee uudenlaisia toiminnan muotoja, tapoja olla ja elää.

Tuntemus hoivan ja uusintavan työn kuluttavuudesta johtuu ensisijaisesti siihen käytettävien resurssien niukkuudesta. Entä jos eläisimmekin hoivan yltäkylläisyydessä? Jaksaisiko silloinkin turhautua ruoanlaitosta tai siitä, että lapsen nukkuttaminen kestää niin kauan? Tuntuisiko mikään niin raskaalta, jos tietäisi seuraavan päivän

olevan kaikin puolin kevyt ja hanskattavissa, ja että apua on tarvittaessa saatavilla?

Monet utopiat, kuten vaihtoehtoiset asumisjärjestelyt tai omavaraisuuteen pyrkivät yhteisöt, perustuvat hyvin kokonaisvaltaisille elämänmuutoksille. Radikaalia hoivaa -kollektiivin toiminta on perustunut löyhään ulkoiseen rakenteeseen – osin pakon sanelemana. Tästä huolimatta koemme, että olemme työskennelleet yhtä lailla kokonaisvaltaisen muutoksen parissa.

Pyrimme tekemään kaiken mitä teemme uudella tavalla, ilman ”kaikki tai ei mitään” -ajattelua. Hoivaa voi ja tulee olla kaikessa toiminnassa. Ilman hoivaavaa puolta kirjoittaminen ja aktivismikin vain kuluttavat ja toistavat kapitalistista, ihmisen työvoimaksi tyypistävää logiikkaa.

Radikaali hoiva aktivismissa ja elämässä merkitsee asioiden toisella tavalla ajattelemista, asioiden toisella tavalla tekemistä ja ennen kaikkea toisenlaista olemista, jossa tekemisen ja ajatuksen välillä ei ole ristiriitaa. Tähän olemme pyrkineet myös nyt kirjoittaessamme.

Lähteet

Teksti on syntynyt pohjaten kollektiivissa käytyihin keskusteluihin, joihin osallistujat ovat toki omien ajatustensa lisäksi tuoneet ajatuksia eri lähteistä. Vastustamme ajatusta, että sanomallamme olisi merkitystä vasta, kun siinä on lähdeviitteet auktoriteetteihin. Samalla tiedostamme, että keskusteluja hoivasta ja selviytymisen poliittisuudesta ovat käyneet erityisesti mustat naiset ja vammaisaktivistit jo kauan ennen meitä. Kieltämällä tämän yhteyden osallistuisimme niiden rasististen rakenteiden ylläpitämiseen, joille valkoinen feminismi on luotu. Siksi ohjaisimme aiheesta kiinnostuneet sellaisten teoreetikoiden äärelle kuin Eli Clare, Trishia Hersey, Alicia Kafer, Leah Lakshmi Piepzna-Samarasinha, Audre Lorde ja Sisonke Msimang. ■

Kirjoittajat ovat osa Radikaalia hoivaa -kollektiivia, jonka toiminnan lähtökohtana ja tavoitteena ovat hoivaavat vuorovaikutussuhteet niin yksilöiden, yhteisöjen kuin yhteiskunnankin tasolla.